

Stygge, der i en upartist Historie maa falde paa sit Sted ved Siden af Sandhedslyset. Her maa det ogsaa, som ved flere Leiligheder, falde os ind at spørge: var det Kong Frederik allene, som regierede det danske Rige i et halvt Seculum, eller deeltog Ministre og Raadgivere i den høiere Statsstyrelse? — Og i det sidste Tilfælde maa da atter spørges: paa hvilke af de sidste falder Ansvar for de store Uheld, de haarde Lidelser og dybe Saar, som rammede Danmark fra det 19de Aarhundredes Begyndelse?

Sammenholde vi dette Værk med Forfatterens tidligere historiske Program til Sorgefesten ved Sorøe Academie (28. Jan. 1840) i Anledning af Frederik VI. Død: da maa vi overhovedet og i det mindste tillægge dette Skrift, paa sit Standpunkt, et ikke ringere Værd, som en i sin Form yderst sammentrængt, og med betydeligt stilistisk Talent udført historisk Skildring. Men vi maae ogsaa betragte denne som nær beslægtet i Aand og Tendents med Forfatterens „Bondekronike“. Igiennem begge Skrifter aander en varm Pietets-Følelse for den nylig bortgangne Danerlunge, hvis uforglemmelige Personligheds Indtryk aldrig lader sig udslette hos Noget, der af levende Erfaring har kunnet optage dens Billede i sit Hjerte. En saadan Følelse er ligesaa agtværdig hos Borgeren, som den er heldig for Digteren og Taleren. Det tør nu være et Spørgsmaal, som vi bør efterlade en kommende Slægt at afgjøre: om ikke hos vor Forfatter, i de her omtalte, fort efter den ædle, menneskekærlige, med mange elstværddige og hæderværdige Egenskaber begavede Fyrstes Død, forfattede Mindeskrifter, nu og da Følelsens Poesie har yttret sin Magt og Virkning mere umiddelbart, saavel i den historiske Dpfatning, som i den fortællende Form, end en simpel Kronike altid kan taale?

---

24. De rebus Christiani Secundi, Daniæ, Norvegiæ, Sueciæ regis, exsulis, Commentatio. Auct. Car. Ferd. Allen. Pars. I. Hafniæ. 1844. VIII. 100. pp. 8.

Dette er Begyndelsen, om man vil Forberedelsen eller Programmet, til en med Omhu fra Kilderne hentet Bearbejdelse af

et hidtil saagodt som ganske ubehandlet historisk Stof; Christian den Andens Begivenheder under hans niaarige Landsflygtighed. Fortalen underretter os om, at Forf. ikke saameget agter at fortsætte sit begyndte Arbejde i denne, ved dets Bestemmelse som Specimen for en academisk Grad frenkaldte Form, eller i det latinske Sprog; som han tænker at fuldføre det ved Udgivelsen af en fuldstændig, i Modersmaalet skreven Historie af den for-drevne Konge under hans Landsflygtighed; ledsaget af et Udvalg af de vigtigste hidhørende Actstykker og Documenter. Vi kunne ikke andet end helligen ønske Forfatteren Stilling og Leilighed til at udføre sit Forfæt, saasnart han har endt den Reise, som uden Tvivl endnu betydeligt vil forøge hans Udgang til Benyttelsen af hidtil ukjendte eller ubrugte Kilder til Emnets Behandling. Denne vil uden Tvivl i Hr. Allen finde en Historiker, baade af Grundighed, Samvittighed og Upartiskhed. Han vil her faae den bedste Leilighed til at lægge disse Egenstaber for Dagen; ligesom han i sin „Haandbog i den danske Historie“ har vist et Talent og en Fremstillingsøve, hvorved han endnu mere har bidraget til det Held, denne Bog har vundet, ved at være den første fuldstændige Læsebog i vort Fædrelands Historie, som er skrevet, ikke allene i vor Tids Aand, og efter det constitutionelle Partis Synsmaader; men tillige med videnskabelig Alvor, og en deraf fremgaaet Stræben efter objectiv Sandhed, Retfærdighed og Upartiskhed. Det er disse Egenstaber, som betydeligt have formindsket Virkningen af en forud antagen Theorie for de historiske Grundforholds Behandling og de forskiellige Tiders og Tidsalderes Fremstilling, som Forf., der begyndte med noget af det Tungeste og Vanskeligste: at give den danske Histories Resultater i en Læsebog, vel ikke overalt har kunnet fjerne saameget, som Bogens Charakter synes at medføre.

Her har Forfatteren paataget sig et andet, i sin Natur, sit Formaal, sine Grændser og Betingelser meget forskielligt historisk Hverv. Det er et enkelt, som det synes, mindre vigtigt Udsnit af Christian den Andens ikke lange, men stofrige Historie, som han første Gang efter Kilderne vil fremstille. Forfatteren har den Fordeel, at de ubenyttede Kilder, ved den sildigere Tids Opdagelser af længe skjulte Documenter og Archivskatte, baade ere

rige, og i det Hele uden Tvivl temmelig fuldstændige. Alserede det i ovenanførte Skrift meddeelte Ufsnit viser, hvor mangfoldigt og af hvor betydeligt Omfang Stoffet er. Det gielder ikke blot om de mange, for en Deel eensformige og sig gjentagende Optrin af Christian den Andens Landflygtighedsliv, hvori han paa Reiser, ved Underhandlinger med sine Svogre og andre fremmede Fyrster, under kummerlige Vilkaar og trykkende Penge nød, søgte at skaffe sig Midler til med væbnet Magt at vinde sine forladte Riger og Kroner tilbage; men det gielder ogsaa om, at samle og fremstille de rigelige Bidrag som disse Begivenheder og Bestræbelser afgive til en fuldstændigere Belysning af Kongens, hans Dronnings og endel af hans Slægtninges, hans mest betydende Benneres og Tilhængeres Charakterer. Det synes, som Forf. i sin Fortale har lagt mindre Vægt paa disse Sider af det Formaal, han i nærværende Arbejde har sat sig, end paa den umiddelbare Indflydelse, som den landflygtige Konge, saalænge han endnu havde nogen Kraft tilbage til at virke paa Tingenes Stilling i det danske Rige og i Scandinavien, udøvede paa denne; snart ved at true med krigeriske Anfald, snart ved virkelig at iværksætte saadanne, eller lade dem udføre ved Andre (særdeles ved Søren Norby); eller paa den Forbindelse, som fandt Sted imellem hine Foretagender af Christian II. og Europas politiske Stilling i Almindelighed*). Men foruden at det er vanskeligt eller umueligt, i et Stof af den Natur, som nærværende, at affondre den historiske Bigtighed og Interesse („vis historica“) i de politiske Forhold, eller i den nordiske og europæiske Statshistorie, fra de handlende Hovedpersoners Skiebne og Charakter, hvorved Begivenhederne for en betydelig Deel bestemtes: saa ligger der netop en særegen og høi Grad af historisk Interesse i enhver Omstændighed, der kan tjene til noiere Belysning af Christian den Andens egen Charakter, og af hans

*) „Si quæritur, quæ vis historica tribuenda sit exsilio Christiani Secundi per novem annos protracto, ea non tam ponenda est in variis fortunæ vicissitudinibus, quas subierunt & rex & regina & comites eorum, variisque rebus a rege gestis. . . . quam in eo momento, quod expulsio regis et res per exsiliun gestæ in totum statum regnorum septentrionalium habuerunt“ etc.

nærmeste Raadgiveres og Venners. Denne Interesse fremkaldes og betinges ikke allene af hans tragiske Skiebne, men af den betydnende Indflydelse, som hans Charakters Usædvanlighed, og de ligesaa usædvanlige Betingelser, hvorunder den udviklede sig, havde paa hans Regenthistorie*). Uimodstaaeligt tiltrækkes vi af denne Interesse; og endnu længe vil man begierligen og omhyggeligen fremsøge enhver hidtil ukendt Omstændighed, som kan nære og tilfredsstille den.

Hvormeget høiere maa Drift og Forventning stige, naar en heel Periode i Christian den Andens Liv, hans niaarige Landflygtighed, som man hidtil kun har kendt paa en høist fragmentarisk og ufuldkommen Maade, første Gang kan ventes oplyst, ved Udgangen til et heelt, i meer end 300 Aar bortgiemt Archiv, og rimeligvis desuden ved andre vigtige Kilder i nederlandse, tydske og svenske Archiver. Af de sidste tør vel Udbyttet blive det mindste; desto mere tør man vente sig af de to førstnævnte Kilder; og hvad hiin mere individuelle og personlige Interesse for Kongen, hans Dronning, Familie og Ledsgere angaaer, da har Hr. Allen (uagtet den ovenansførte Synsmaade) allerede i dette Skrift, hvis Fortælling kun gaaer omtrent til 1525, lagt for Dagen, hvormeget han vil kunne bidrage til nye Oplysninger af Christian den Andens Charakter af hans Omgivelse, og af saadanne Forhold, der ogsaa kaste meer eller mindre lys paa hans tidligere Adfærd og Handlinger. Saaledes f. Ex. (for kun at nævne et Aar Omstændigheder) har Forf. allerede her S. 27 o. ff. jvf. S. 33) endel bedre, end hidtil var bekendt, oplyst Kongens og Dronning Isabellens Forhold til Luther og den reformerede Troeslære, og p. 54—58 hans lidet gunstige Forhold til den pavelige Curie i de første Aar af hans Landflyg-

*) Vi ville her kun fremhæve den ene, yderst vigtige Omstændighed, som Forf. selv strax paa de første Sider af sin Afhandl. (Anm. b) bestyrker, ved at oplyse en Misforstaaelse hos Hvitfeld og Svaning om Krigsfolk, som Christian II. skulde have samlet i Jan. 1523 i Tjen, for med våbnet Haand at undertrykke den jydsk Adels Oprør: nemlig, at Kongens i Uheld raadville og vakkende Modløshed, for ei at sige Feighed, var en Hovedgrund til den Beting, som Begivenhederne og hans hele Skiebne efter den Tid tog.

tighed. Meget interessante, og tildeels ganske nye Omstændigheder meddeles her S. 44—49 om Sigbrit; S. 33—37 om den danske Bibeloversætter Paul P. Kempe; om Kongens danske Cantsler, Claus Pedersen Kannik i Lund, S. 78—80; om Dr. Anders Ringhorn (en Skotlænder, Professor ved Kiøbenhavns Universitet) S. 86. 87; om den navnkundige Dr. Christ. Winter, Christian II. Privatsecretair, og en kort Tid Lærer hos de kongelige Børn S. 80—82; om Admiralen Tile eller Tileman Gisler, S. 9, o. a. fl.

Saa vel dette Skrift, som dets tilkommende Bearbejdelse og Fortsættelse paa Dansk, staae i et nært og uadskilleligt Forhold til det i tidligere Tid ofte nok omtalte Christian den Andens Archiv i Baiern, hvis seneste Historie desværre er et lidet glædeligt Bidrag til Historien af de Tab, de danske Kildesamlinger og Archiver have været underkastede. Her bestaae Tabet vel ikke i, at vi have mistet hvad vi havde; men deri, at vi have tabt, eller ikke faaet, hvad vi kunde og burde have. Staden er fra en vis Side den samme; dog for saa vidt betydeligt mindre, at de historiske Documenter og Kildeskrifter til Christian II. Historie, hvorom det gielder, vel for den største Deel ikke findes i danske Brevkammer; men dog ere i Behold, og tilgængelige i Norden. Om hiint mærkværdige Archiv og dets underlige Skiebne, indtil det blev adspjaltet i tre høist ulige Dele, maae vi forbeholde os en anden Gang at meddele nærmere Efterretninger; imedens vi her kun henvise til en meget overraskende sørgelig Oplysning, Christian II. Archiv vedkommende, som Hr. Mag. Allens Skrift indeholder *).

Da Forf. i Anledning af Christian II. Sø-Udrustning i Zeeland i A. 1525, p. 89 anfører en vigtig hollandsk diplomatisk Samling (*Art van der Goes Register van de Dachvaerden by*

*) „Hisce documentis, quorum apographa in Tabular. Reg. exstant, summa lux affunditur rebus Christiani II. comitumque eius exsulantium; sed ut omittamus, duos ex XVIII. fasciculis antequam in Tab. Reg. deponerentur deperditos esse, dolendum est, quod pleraque ita descripta sunt, ut non nisi summa cautione adhiberi possint, nonnulla etiam ita, ut nullus eorum omnino usus sit”. p. 14. not. K.

der Staaten'sland van Holland gehouden 1525—1548) med Tilføiende, at dette Værk paa den Tid, da han skrev, ikke fandtes her i Kiøbenhavn: kunne vi bemærke, at et Ex. af samme siden er anskaffet til det store Kongelige Bibliothek. — I øvrigt maae vi her forbigaae i det Enkelte at fremhæve, selv de vigtigste af de mangfoldige nye Data og Noticer til Danmark's og Christian den Andens Historie i A. 1523—25, som denne Afhandling indeholder; og giertage Dnset, at et af de interessanteste Bidrag, denne Historie i de senere Aar har modtaget, snart maa udfyldes og fuldendes ved det større Værk, hvortil Forfatterens Lofte har givet os Udsigt.

-
25. Registrum prædiorum & reddituum ad Ecclesias Dioecesis Bergensis, sæculo p. C. XIV. pertinentium, vulgo dictum *Bergens Kalvstind* (*Björgynnar Kálfskinn*) ed. annotationibusque illustravit **P. A. Munch**. Christianiæ. 1843. 132 pp. 4. acc. II. Tab.
26. Codex diplomarius Monasterii Sancti Michaelis, Bergensis Dioecesis, vulgo *Munkalif* dicti, conscriptus A. Chr. 1427; ex orig. libro membr. Bibliotheca Acad. Hafn. (Additam. No. 98. 4to) nna cum Registro prædiorum eiusd. monasterii, cet nunc primum ed. **P. A. Munch**. ibid. 1815. VI. 220 pp. 4 acc. III. Tabh.

Sr. Prof. Munch, hvis bekiendte, mangesidige Virksomhed i den historiske Literatur har forsynet hans Fædreland saavel med Haandbøger og Lærebøger i den almindelige og i Nordens Historie, som med kritiske Undersøgelser og Dplysninger til den sidste, og flere andre hidhørende Arbejder: har her betraadt en ny literair Virksomheds Bane, hvortil vi ei kunne andet, end ønske ham Aar, Kræfter og udbortes Midler. Det havde været et Foretagende, værdigt det Land og Folk, som i Nordens tidlige Middelalder havde en Historie, der fandt nogle af de ældste